

B-Inclusive: švietimas visiems!

Įžanga

2014 m. Danijos negalios organizacija DOF (DanskOplysningForbund) ir asociacija Lietuvos neįgaliųjų forumas (LNF) iniciavo šiaurės ir Baltijos šalių negalios organizacijų tinklo sukūrimą. Pagrindinis šio tinklo tikslas keistis geriausia šiaurės ir Baltijos šalių patirtimi siekiant Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijoje numatyto visapusio įtraukiojo ugdymo žmonėms turintiems negalią.

2015 m. skirtingos negalios ir švietimo srityje dirbančios organizacijos iš Danijos, Lietuvos, Estijos, Latvijos, Švedijos, Islandijos, Norvegijos nusprendė pateikti paraišką Šiaurės Ministrų Tarybos remiamai suaugusiųjų švietimui skirtai programai - NordplusAdult.

Kas yra įtrauktis? Prielaidos projektui.

Dažniausiai socialinė įtrauktis apibūdinama kaip jausmas, kad priklausai bendruomenei, su kuria tave sieja bendra tapatybė ir bendros vertybės. Tai – daugialypė sąvoka, kaip ir galimybė vienu metu priklausyti keletui bendruomenių, kurias apibūdinanti savybė yra taip pat ir asmens tapatybės dalis, pvz., žmogus su negalia priklauso tiek neįgaliųjų, tiek ir sveikųjų bendruomenei. Tokiu būdu pripažįstama, kad bendruomenė – tai įvairi ir nevienalytė terpė, kurioje vertinamos žmonių skirtybės.

Įtraukčiai priešinga sąvoka yra atskirtis. Atskirties priežastys ir formos yra taip pat kompleksiškos ir persidengiančios – tai politiniai, ekonominiai ribojimai, tam tikros kultūrinės aplinkos dominavimas (užgožiantis neįprastas kultūrinės raiškos formas) ar kai kurių grupių atskirtį nulemianti diskriminacija (pvz., žmonių su negalia).

Žmonių su negalia įtrauktis švietimo srityje – tai pirmiausia šviečiamasis darbas, didinant švietimo ir ugdymo įstaigų atvirumą priimti žmones su negalia; taip pat pasiryžimas skirti resursų mokymo programų pritaikymui specialioms žmonių su negalia poreikiams bei individualizuota pagalba mokantis.

Įtraukusis ugdymas – visą gyvenimą trunkantis ugdymas

JT Neįgaliųjų teisių konvencija įtvirtina požiūrį į negalią per žmogaus teisių prizmę. Šis dokumentas nesukuria jokių naujų teisių žmonėms su negalia; jis tiesiog sukonzentruoja jas viename dokumente ir suteikia žmonėms su negalia daugiau matomumo. Svarbi Konvencijoje įtvirtinta sąvoka – individualizuota pagalba (angl. *reasonableaccomodation*), kuri suprantama kaip

darbo/mokymo proceso pritaikymas, aplinkos pritaikymas bei kitos reikalingos priemonės (pvz., apmokymas, supažindinimas su spec. poreikiais).

Svarbu paminėti, jog negalia – tai kintanti sąvoka. Pastaruoju metu ji apibrėžiama kaip požiūrio bei aplinkos kliūčių sąlygoti ribojimai lygiavertiškai su visais įsitraukti ir dalyvauti visuomenės gyvenime.

Pagrindiniai apsaugos nuo diskriminacijos negalios pagrindu principai:

- Pagarba skirtybėms ir individualizuotos pagalbos poreikio pripažinimas.
- Žmonių su negalia autonomijos pripažinimas, įskaitant laisvo pasirinkimo teisę.
- Žmonių su negalia skirtybių nulemtą indėlių į visuomenės gyvenimą pripažinimas.

Dešimtmečiais buvo siekiama žmonių su negalia (vaikų bei suaugusiųjų) įtrauktis švietimo srityje. Konvencija tapo kertiniu įrankiu sutvirtinant įtrauktis sampratą, neapsiribojant švietimo sistema, bet apimant visas sritis, kuriose žmonės su negalia apsisprendžia dalyvauti.

Fundamentalia laikytina nuostata, kad įtrauktis – tai tokia visuomenės sąranga, kurioje yra vertinamos skirtybės, jos pripažįstamos ir pagal individualų poreikį kompensuojamos, užkertant kelią atskirčiai. Kitaip tariant, turi būti paisoma ir atsižvelgiama į įvairiausių visuomenės grupių poreikius, taip pat – ir į žmonių su negalia poreikius.

Pagrindiniai įtrauktis principai – tai grupės matomumas visuomenėje ir bendra (neseleguota) veikla. Tačiau būti matomi ir užsiimti pageidaujama veikla lygiateisiškai su visais visuomenės nariais žmonės su negalia gali tik turėdami galimybes rinktis jiems reikalingas paslaugas bendruomenėje, savo gyvenamojoje vietoje.

Kalbant apie įtraukimą švietimą, svarbu pažymėti, jog tai – visų žmonių su negalia teisė, kurią įmanoma realizuoti užtikrinant visų švietimo sistemos pakopų prieinamumą žmonėms su negalia, kas atitinka mokymosi visą gyvenimą koncepciją.

Švietimo sistemos įstaigos turi siekti vieno tikslo – sudaryti sąlygas kiekvieno žmogaus asmeniniam tobulėjimui. Didžiausias iššūkis šiame darbe – vienodos sąlygos visiems naudotis švietimo ir ugdymo paslaugomis, užtikrinant, kad žmonėms su negalia nebūtų susiaurintos galimybės dėl negalios sąlygotų kliūčių. Šios kliūtys turi būti kompensuojamos suteikiant individualizuotas paslaugas žmogaus su negalia gyvenamojoje vietoje.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija

Turime pabrėžti, jog šis projektas bei rekomendacijos parengtos atsižvelgiant į visapusiško, veiksmingo dalyvavimo ir įtraukimo į visuomenę principą (Konvencijos straipsnis Nr.3 punktas C) bei lygių galimybių principą (Konvencijos straipsnis Nr. 3 punktas E).

19 straipsnis skirtas gyvenimui savarankiškai bei įtraukimui į bendruomenę. Šis tikslas bus pasiektas kai bus pripažįstamos visų neįgaliųjų lygios teisės gyventi bendruomenėje su kitais. O

Valstybės, šios Konvencijos šalys užtikrins, kad neįgalieji galėtų naudotis visomis jiems reikiamomis pagalbinėmis priemonėmis

24 straipsnis skirtas švietimui. Šio straipsnio 5 punktą nurodo: „Valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad neįgalieji turėtų galimybę gauti bendrąjį išsilavinimą, profesinį mokymą, suaugusiųjų mokymą ir galimybę mokytis visa gyvenimą jų nediskriminuojant ir lygiai su kitais asmenimis. Šiuo tikslu valstybės užtikrina, kad neįgaliesiems būtų tinkamai pritaikytos sąlygos”.

30 straipsnis skirtas dalyvavimui kultūriname gyvenime, aktyvaus poilsio, laisvalaikio ir sporto veikloms apžvelgti. Šio straipsnio 5 punktą sako: „Siekdamos suteikti neįgaliesiems galimybę lygiai su kitais asmenimis dalyvauti rekreacinėje, laisvalaikio ir sporto veikloje, valstybės, šios Konvencijos šalys, imasi atitinkamų priemonių užtikinti neįgaliųjų dalyvavimą sporto bei laisvalaikio veikloje visai lygmenimis“.

Pagrindinis Konvencijos dėmesys skiriamas:

- Įtraukčiai.
- Lygioms galimybėms.
- Nediskriminavimui.

Norint pasiekti šį tikslą turime siekti:

- Turime užtikrinti, jog visų lygių švietimas bus pasiekimas žmonėms su negalia.
- Tam kad įtraukus švietimas būtų realiai pasiektas, privalome mokytojams suteikti geresnes galimybes bei įrankius naudotis pagalbinėmis priemonėmis.
- Turime priimti, jog žmogus su negalia gali pasirinkti specialiąsias klases skirtas tik neįgaliesiems. Niekas neturėtų būti verčiamas rinktis įtraukos švietimo per prievartą.

Todėl mes rekomenduojame dirbti su skirtingo lygio įtrauktimi:

- Jeigu įmanoma ir jeigu studentas/mokinys nori būti klasėje kurioje mokosi kiti mokiniai be negalios mūsų pareiga užtikrinti, kad visos priemonės ir mokymo formos yra tinkamos, t.y., mokytojo kvalifikacija pakankama, aplinka priinama, studentų neturinčių negalios žinios apie negalią yra pakankamos
- Jeigu studentas su negalia pasirenka eiti į uždaras/segreguotas klases, turėtume užtikrinti jog aplinka vis tiek būtų įtrauki: pavyzdžiui, studentai su negalia ir be jos galėtų susitikti pertrauku metu.

BENDROSIOS GAIRĖS MOKYTOJUI DĖL INTEGRALIAUS SUAUGUSIŲJŲ SU NEGALIA MOKYMO

Suaugusiųjų su negalia mokymas – žingsnis po žingsnio.

1. **Jei norite įtraukti į savo kursą žmonės turinčius negalia:**

Prieš skelbdami informaciją apie savo organizuojamą mokymų kursą – pasitikrinkite ar jis prieinamas žmonėms su negalia. Susisiekite su negalios organizacijomis/asociacijomis jeigu jums reikia papildomos pagalbos ar patarimo.

A. Įvertinkite pagrindines sąlygas, reikalingas jūsų siūlomiems kursams:

- Kokią mokymosi sutrikimų turinčių žmonių grupę norite pasiekti?
- Kokius kriterijus turi atitikti besimokantieji? (pvz., ar mokymosi sutrikimą turintys besimokantieji turi gebėti skaityti /rašyti pasitelkę techninę pagalbą, ar jis /ji turi turėti programai reikalingų darbo įgūdžių? Ar galite pritaikyti savo kursus žmonėms, turintiems sunkią ar kompleksinę negalią?).
- Koks yra fizinis pajėgumas, kokie kognityviniai gebėjimai, komunikaciniai ir socialiniai įgūdžiai.
- Kokie yra darbo /mokymosi įgūdžiai (pvz., skaitymas ar smulkioji motorika).
- Ar reikalinga techninė pagalba: vertėjas, mokymosi bendradarbiaujant sistema?
- Mokymosi vieta: ar vieta ir priemonės prieinamos visiems, t.y., ar pritaikyti durys, slenksčiai, liftas, tualetas, įranga, ar užtikrinta pagalba prieš ir po pamokų.
- Skelbimas ir registracija – ar sistemos prieinamos visiems? Ar Informacija patalpinta tinkamose vietose, kur ir kaip kreiptis? Ar lengvai skaitomi tekstai ar vaizdinė medžiaga? Kokia galimybė gauti pagalbą /konsultaciją registracijos metu?

B. Išnagrinėkite kursų, kurie bus prieinami visiems, turinį ir tikslus:

- Kokie bendrieji kursai gali tenkinti mokymosi sutrikimų turinčių asmenų norus ir galėtų būti pritaikyti nepakenkiant kitų mokymuisi? Ar reikia specialaus vertinimo?
- Ar reikia keisti kurso tikslus, ar mokymosi sutrikimus turinčių besimokančiųjų pasiekimams bus taikomi kitokie reikalavimai?
- Ar besimokančiojo teisės bus apribotos atsižvelgiant į pasiekimus, jeigu jie turėtų būti mažesni nei reikalaujama iš kitų?
- Ar turinys aktualus mokymosi sutrikimų turintiems studentams? Kokie bendrieji kursai gali tenkinti mokymosi sutrikimų turinčių asmenų norus ir galėtų būti pritaikyti nepakenkiant kitų mokymuisi? Kokie kursai bus skirti specialiai mokymosi sutrikimų turintiems žmonėms ir kodėl? Ar neįgaliesiems mokymosi tikslai arba turinys bus kitokie? Kaip užtikrintas įvairiapusis turinio ir įvairiapusis fizinės aplinkos ar mokymo metodų pritaikymas?
- Ar didelis paramos poreikis? Turėkite omenyje, kad integraciniai kursai didelę negalią turintiems žmonėms kartais gali būti sėkmingesni, kai vyksta toje pačioje vietoje kaip ir kitiems studentams, ir kai dalinamasi bendra socializacijos erdve, nepaisant to, kad mokymosi procesas vyksta specialiai pritaikytoje vietoje. Be to, pažintys su kitais studentais gali sustiprinti neįgalųjų integraciją į plačiąją visuomenę.

C. Siekdami išsiaiškinti, ar reikia keisti kursą norint įtraukti mokymosi sutrikimų turinčius žmones:

- Klauskite neįgaliųjų organizacijų, neįgaliųjų teises ginančių grupių atstovų, pačių neįgaliųjų, mokytojų /srities profesionalų/socialinių paslaugų teikėjų, patyrusių administratorių.
- Siekdami sužinoti mokymosi sutrikimų turinčių suaugusiųjų poreikius ir norus, klauskite neįgaliųjų teises ginančių grupių atstovų, mokymosi sutrikimų turinčių žmonių, esančių globojamose darbo grupėse, dienos centruose ar gaunančių paslaugas namuose, neįgaliųjų organizacijų atstovų, profesionalų /socialinių paslaugų teikėjų, patyrusių administratorių.

2. Jei nusprendėte paskelbti, jog jūsų kursas prieinamas visiems:

Būkite labai konkretus kalbėdami apie tai, koks Jūsų organizuojamo kurso turinys ir tikslas bei kokios Jūsų tikslinės grupės.

Nusprendę vieną ar kelis kursus padaryti prieinamus visiems, turite tiksliai apibrėžti:

- **Kurso tikslus ir uždavinius:** kokie tikslai bus pritaikyti arba pakeisti; kokie įgūdžiai formuojami ir kokia bus socialinė nauda. Kaip tai prisidės prie asmenybės augimo ir žmogaus su negalia įgalinimo.
- **Turinį ir programas:** kaip turinys ir programa bus pritaikyti mokymosi sutrikimų turinčių žmonių poreikiams?
- **Mokymo metodus, priemones, trukmę, t.y., kaip bus sprendžiami šviesos ir garsinės aplinkos klausimai?** Ar bus užtikrintos tinkamos mokymosi priemonės: lengvai skaitomi tekstai, vaizdinis pristatymas, didesnis šriftas, popieriaus spalva, vaizdo /lytėjimo priemonės ir kt.? Kokia bus pamokos trukmė, pertraukų dažnumas?
- **Pagalbą:** ar bus užtikrintas vertėjo, mokymosi bendradarbiaujant mentoriaus, mokytojo padėjėjo, asmeninio asistento buvimas? Kaip bus organizuota pagalba prieš ir po pamokų?
Ar planuojami susitikimai su mokytoju/konsultantu? Ar pasirengta alternatyviajam vertinimui.
- **Diplomą/sertifikatą/pažymėjimą ir teises.** Ar, atsižvelgiant į pasiekimus, vertinamus įprastais rezultatais, mokymosi sutrikimų turintis besimokantysis gaus tokį patį diplomą /turės tokias pačias teises kaip ir kiti besimokantieji? Ar, atsižvelgiant į pasiekimus, mokymosi sutrikimų turinčio besimokančiojo teisės bus apribotos, ar jis gaus specialų diplomą? Ar mokymasis padės jam (jai) gauti darbą? Kokios kitos mokymosi sutrikimų turinčio besimokančiojo rezultatų vertinimo sąlygos numatytos?

3. Ką turėtumėte padaryti, jeigu žinote jog žmogus su negalia jau užsiregistravo į Jūsų organizuojamą, mokymų kursą:

Surinkite visa susijusią informaciją apie mokymų dalyvį su negalia, tokią kaip: bendravimo įgūdžiai, judumo galimybės ir ankstesnė jo/jos mokymosi patirtis. Turėdami šią informaciją galėsite atitinkamai pritaikyti savo kursą. Turėtumėte atsižvelgti į medžiagos pritaikymo poreikį, pertraukėlių dažnumą ir ilgumą bei papildomos pagalbos poreikį. Supažindinkite su galimybėmis mokinį su negalia ir jeigu yra poreikis kitus mokymosi kurso dalyvius.

Kai studentai jau užsiregistravo ir jūs sužinojote, kad bus mokymosi sutrikimų turinčių žmonių:

- **Surinkite informaciją apie studentą.** Rinkite tik su mokymusi susijusią informaciją. Ką turite žinoti: informaciją apie bendravimo įgūdžius, socialinius veiksnius (įgūdžius ir mokymosi kliūtis), interesus, pomėgius, ankstesnę patirtį, ypatingus norus, judumo bei fizinius iššūkius, suvokimą bei mokymosi įgūdžius. Kokie metodai tinkami, kokios techninės pagalbos reikėtų, kokie galimi alternatyvūs ar patobulinti komunikacijos būdai?
- **Kokių rezultatų siekia kiekvienas besimokantysis?** Ar yra laisvės individualizavimui? Kokie yra individualūs tikslai ir pasirinkimo galimybės.
- **Praktinis kurso pritaikymas. Apmąstykite kursą,** įskaitant mokymosi priemonių ir bendravimo formas, pertraukas, pamokų trukmę, grupės dydį, pagalbos poreikį ir kt. Mokymo metodai turi būti susiję su tikslu, dalyviais, mokytoju ir bendra struktūra.
- **Paruoškite studentus, suteikite** tinkamą ir aktualią informaciją prieš kursą. Kiekvienam mokymosi sutrikimų turinčiam mokiniui informacija pateikiama labiausiai jam (jai) tinkama forma, pvz., per interviu, susitikimo prieš kursą metu, vaizdiniu pristatymu, kt.
Apie mokymosi sutrikimų turinčių žmonių integraciją į mokymus informuokite kitus to paties kurso studentus ir mokymo institucijos personalą.

4. Kurso metu:

- **Pirmojo susitikimo metu:** prisiminkite, kad kurso dalyviai turintys negalią - visų pirma, tokie patys kaip ir visi kiti kurso dalyviai ir su jais turi būti elgiamasi atitinkamai. Draugiškas priėmimas bei dėmesys bet kuriam kurso dalyviui yra labai svarbus. Tai padaryti bus daug paprasčiau, jeigu Jūs iš anksto pasiruošėte ir atitinkamai pritaikėte savo kursą skirtingiems poreikiams.
- **Prieš kiekvieną susitikimą** apgalvokite, kokius galimus pakitimus reiktų padaryti.
- **Pasiruošimas pamokoms.** Kurso eigoje jums gali tekti kai ką keisti. Ar yra pritaikymo poreikis? Kaip žinote, kad besimokančiojo pasiekimai gerėja? Gali prireikti reguliariai peržiūrėti daromą pažangą, mokymo metodus ir priemones. Gali būti svarbu skirti laiką pasirinkimams, pasitikėjimo savimi stiprinimui, įgalinimui ar reguliarioms papildomoms pertraukoms.

5. Kurso užbaigimas:

Baigę kursą įvertinkite, ar pasiekiate visus iš anksto užsibrėžtus tikslus.

Paprašykite visų kurso dalyvių įvertinti Jūsų organizuotą kursą.

Organizuojant vertinimą derėtų pagalvoti:

- **Vertinimas atsižvelgiant į kurso tikslus.** Kas parodys mokymosi sutrikimų turinčių besimokančiųjų pažangą: pastabos kurso metu ar pabaigoje; rezultatai atsižvelgiant į dalyvius ir numatytus tikslus; nuotaika, įsisavinimas, laimė ir kt.?
- **Vertinimas atsižvelgiant į besimokančiųjų lūkesčius.** Kaip besimokantysis gali įvertinti kursą, jeigu jis (ji) negali naudotis tais pačiais metodais kaip kiti? Rekomenduojama naudoti tekstus, nuotraukas, piešinius, pagalbą tokiomis priemonėmis kaip „kalbėjimo kilimėliai“, spausdinta medžiaga ir lipdukai, bendravimui skirtos planšetės?

I priedas

Informacija apie besimokantįjį

Klauskite tik apie tai, kas susiję su kursu. Neturėtumėte klausinėti apie dalykus, kurių jums **nereikia** žinoti. Išsiaiškinkite studento kvalifikaciją, gebėjimus ir būtinus padaryti pakeitimus. Šis trumpas sąrašas padės suprasti, ką reikia žinoti ir ko klausti:

- Komunikacija – išraiška ir supratimas.
- Šnekamosios kalbos supratimas ir vartojimas – skaitymas – ženklai – signalai.
- Išraiška – kalba? – kiek / kaip aiškiai – rašo?
- Kitokia išraiška – gestikuliacija, veido išraiškos, garsai, simboliai, ženklai – kaip lengvai suprantami?
- Išraiška / reakcija streso būsenoje – neviltyje?
- Kokiose situacijose – kas sukelia – kaip numatyti – kaip užkirsti tam kelią?
- Kas gali nutikti – kaip į tai reaguoti?
- Kitos reakcijos / išraiškos, į kurias reiktų atkreipti dėmesį.
- Garsai – aukštas tonas / kt.?
- Vizualiniai dirgikliai – judesiai / spalvos / šviesa / kt.?
- Lytėjimas – kalba – mokytojo ar kito besimokančiojo priėjimas ir gestikuliacija.
- Socialiniai veiksniai – gebėjimas būti grupėje.
- Aktyvumo lygis – koncentracija – dėmesys.
- Manijos, elgsenos modeliai, nesaugumo jausmo išraiškos?
- Interesai – pomėgiai – tai, kas teikia malonumą, ramina, suteikia saugumo jausmą.
- Tik tai, kas svarbu kurso turiniui.
- Supratimas – regėjimas – klausa – kt.?
- Sveikatos būklė – epilepsija – problemos su širdimi ar kiti sveikatos sutrikimai, apie kuriuos reikia žinoti.

- Fizinė negalia, prie kurios reikia prisitaikyti – motorika.
- Ankstesnė patirtis, susijusi su kurso turiniu.
- Besimokančiojo, jo atstovo ar šeimos narių norai ir lūkesčiai.
- Mokytojo ir besimokančiojo atstovo bendradarbiavimas – kurso tikslai, mokymasis, vertinimas.
- Kiti kursui svarbūs veiksniai.
- Kaip paruošti studentą? „*Social story*“ metodas? Laiškas su lengvai perskaitomu tekstu? Nuotraukos? Susitikimas namuose ar mokykloje prieš prasidedant kursui?
- Kaip sutikti studentą mokymo institucijoje? Reikia vaizdinės sistemos / veiklos struktūros/ vertėjo? Kaip užtikrinti, kad jis (ji) žinotų, ką reikia daryti, kokia bus paskesnė veikla ir kaip baigsis pamoka.

II priedas. Pagrindinės sąlygos ir kliūtys

Pripažinta besimokančiojo, dalyvavusio bendrajame ugdyme ir diplominėse studijose, projektų lyderių, dirbančių neįgaliųjų mokymo srityje suaugusiųjų švietimo centruose, specialiųjų diplominių studijų lyderių.

Mokymasis bendradarbiaujant – projekto vadovai ir besimokantysis kaip svarbiausią dalyką, įgalinantį neįgalų studentą studijuoti kartu su sveikaisiais, įvardina mokymąsi bendradarbiaujant. Mokymosi kolega padeda neįgaliajam suprasti turinį, atlikti namų darbų užduotis ir įgyvendinti projektus. Be to, jis padeda įsitraukti į socialines veiklas ir geriau integruotis į studentų bendruomenę.

Mokytojo požiūris. Begalo svarbu priimti ir gerbti negalią turintį studentą. Neretai tai yra svarbiau nei tinkamas turinio pritaikymas.

Turinio pateikimo pritaikymas. Labai teigiamai buvo įvertintas ir sveikų besimokančiųjų; be to, kai kurie mokytojai pastebėjo, kad taip mokymasis vyko geriau, o turinys nenukentėjo.

Pristatymas ir pateikimas visuomenei, mokytojams ir besimokantiejiems: svarbu sumažinti nesaugumo jausmą.

Koks neįgalus(-ių) studento (-ų) mokymosi su sveikaisiais tikslas? Koks neįgalus(-ių) studento (-ų) mokymosispecialiuose kursuose, bet toje pačioje institucijoje kaip sveikieji, tikslas?

Ko galima tikėtis iš visuomenės, mokytojų, konsultantų, besimokančiųjų, administracijos darbuotojų ir iš neįgalių besimokančiųjų?

Kokie neįgalus besimokančiojo mokymosi, socialiniai ir komunikaciniai poreikiai gali būti patenkinti?

Laikas. Einant laikui ir įgydami daugiau patirties, mokytojai ir besimokantieji tampa labiau atsipalaidavę ir draugiškesni.

Ministry of Higher Education
and Science

Paskirstymas. Net dalyvaudami specialiuose, tik neįgaliesiems skirtuose, kursuose, organizuojamuose suaugusiųjų švietimo centruose, neįgalūs studentai įtraukiami į bendrą socialinę aplinką kartu su sveikaisiais. Tokiu būdu stiprėja jų įtrauktis į plačiąją visuomenę, nes didėja pažįstamų ratas, kurie pasisveikins ir užkalbins kitose socialinėse aplinkose.

*Daugiau projekto „Būk įtrauktyje! Suaugusiųjų švietimas visiems ieškokite
<http://www.b-inclusive.net/>*